

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/373/2020
Identifikačné číslo spisu:	7217225120
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7217225120.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Nory Halmovej a sudcov JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Ing. Maria Dubaňa v spore žalobcu N.. Y. X., bývajúceho v W., U. I. XX/XXX, právne zastúpeného KRAL PARTNERS s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kukučínova 7, proti žalovanému HC Košice s.r.o., so sídlom v Košiciach, Nerudova 12, právne zastúpeného IURISTICO s.r.o., so sídlom v Košiciach, Cimborkova 13, o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou, vedenom na Okresnom súde Košice II sp. zn. 42Cpr/89/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 6. augusta 2020 sp. zn. 5CoPr/14/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovi p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 1. júla 2019 č. k. 42Cpr/89/2017-312 a z 15. augusta 2019 č. k. 42Cpr/89/2017-340 určil, I. výpoveď z pracovného pomeru daná žalovaným žalobcovi listom z 19. júna 2017 je neplatná, II. žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 1, § 42 ods. 1, § 13, § 61 ods. 1, 2, § 63 ods. 1 písm. b/ zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce (ďalej len „Zákonník práce“) a vecne tým, že neexistujú zákonné prekážky na to, aby konateľ spoločnosti žalovaného nemohol súčasne vykonávať v pracovnom pomere funkciu generálneho manažéra s tým, že obsah povinností vyplývajúcich z obchodnoprávneho vzťahu zodpovedá povinnostiam tak, ako sú upravené príslušnými ustanoveniami Obchodného zákonníka a čl. 12 Zakladateľskej listiny a obsah povinností z pracovnoprávneho pomeru zodpovedá pracovnej zmluve. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že pracovný pomer žalobcu bol platne založený pracovnou zmluvou z 31. decembra 2003. Činnosť žalobcu bola vykonávaná pod vedením jediného spoločníka žalovaného, žalobca poberal mzdu za výkon práce, pričom odmena za výkon funkcie konateľa mu nebola vyplatená, žalobca nevlastní žiadne podiely žalovaného. U žalovaného bolo bežné, že konateľ spoločnosti mal súčasne uzavretú pracovnú zmluvu (N.. T. W., L. Z.). Aj s ohľadom na posledné uvedené by nebolo logické, že žalovaný rešpektuje súbeh funkcie u N.. T. W. konateľky a finančnej riaditeľky spoločnosti, rešpektuje súbeh

funkcie L. Z. konateľa a manažéra A mužstva, ale pod následkom neplatnosti pracovnoprávneho vzťahu popiera súbeh funkcie žalobcu ako konateľa a generálneho manažéra, čím mu upiera pracovnoprávnú ochranu. V konaní nebolo preukázané, že u žalobcu neboli rozlíšené jeho povinnosti vyplývajúce z výkonu funkcie konateľa a z výkonu funkcie generálneho manažéra. Uvedené nebolo možné vyvodit' ani z vyjadrenia právneho zástupcu žalobcu na pojednávaní dňa 4. júna 2018 ani z obsahu svedeckých výpovedí. Pokiaľ žalovaný svoju obranu založil na neplatnosti pracovnej zmluvy, jeho povinnosťou bolo toto v konaní preukázať. Pritom z obsahu pracovnej zmluvy a obsahu zakladateľskej listiny vyplývalo, že sám žalovaný už v týchto dokumentoch rozlišoval medzi výkonom funkcie konateľa spoločnosti a výkonom funkcie generálneho manažéra na základe pracovnej zmluvy. Podľa názoru súdu neexistuje zákonný dôvod, pre ktorý by tieto dve funkcie nemohla vykonávať tá istá osoba. Súd prvej inštancie iba okrajovo poukázal na skutočnosť, že aj judikatúra súdov v otázke prípustnosti súbehu pracovnoprávneho pomeru a obchodnoprávneho režimu prechádza vývojom. Zmäkčuje sa tým jednoznačný koncept neplatnosti pracovnej zmluvy pri výkone činnosti spadajúcej pod činnosť člena štatutárneho orgánu. Práve prípad súbehu pracovnej zmluvy generálneho riaditeľa a člena štatutárneho orgánu poukázal na nález Českého Ústavného súdu sp. zn. I. US 190/15 z 13. augusta 2016, ktorý doterajšiu ustálenú rozhodovaciu prax spochybnil a označil za ústavne neudržateľnú. Z uvedeného rozhodnutia citoval: „Pri absencii výslovného zákazu člena štatutárneho orgánu obchodní korporácie vykonávať činnosť, ktorá prísluší štatutárnemu orgánu, v pracovnoprávnom vzťahu, v Zákonníku práce je tak ústavne konformným výkladom pouze výklad, který respektuje zásadu pacta sunt servanda. Jakýkoliv jiný výklad, včetně výkladu předkládaného Nejvyšším soudem, je v rozporu s čl. 2 ods. 3 Listiny, jenž představuje ústavní garanci svobodného jednání, autonomie vůle a smluvní svobody (...), a se zásadou priority výkladu, který nezakládá neplatnost smlouvy, před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady, jež vyvěrá z principu právního státu zakotveného v čl. 1 ods. 1 Ústavy (...).“ Súd prvej inštancie uviedol, že účelom organizačnej zmeny bolo dosiahnuť to, aby osoba vykonávajúca doterajšie činnosti generálneho manažéra prešla z režimu pracovnoprávnej úpravy vzťahov pod režim obchodnoprávnej úpravy, ktorá je pre výkon práce menej priaznivá, pričom v tomto postupe žalovaného súd videl rozpor s dobrými mravmi, keď osoba, vykonávajúca úlohy generálneho manažéra tým stráca postavenie zamestnanca a aj ochranu, ktorú mu poskytuje Zákonník práce. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že výpoveď z 19. júna 2017 je neplatným právnym úkonom a preto žalobe vyhovel. Súd prvej inštancie nevykonával dôkaz navrhnutý žalobcom predložením výšky vyplatených odmien a odvodov N.. G. G. a predložením zápisníc zo zasadnutia Správnej rady HC Košice od 2. mája 2017 do 30. septembra 2017. S ohľadom na obranu žalovaného, ktorý vychádzal z neplatnosti pracovnoprávneho vzťahu sporových strán je dokazovanie výšky odmeny nového konateľa právne bezvýznamné. Žalovaný totiž netvrdil, že zmyslom organizačnej zmeny bola úspora finančných prostriedkov. Vo vzťahu k zápisniciam občianskeho združenia tieto rovnako nemajú v prejednávanej veci výpovednú hodnotu. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom zo 6. augusta 2020, sp. zn. 5CoPr/14/2019, I. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, II. odmietol odvolanie proti uzneseniu z 15. augusta 2019 č. k. 42Cpr/89/2017, III. žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že dôvod výpovede sa musí skutkovo vymedziť tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom, inak je výpoveď neplatná, a dôvod výpovede nemožno dodatočne meniť podľa § 61 ods. 1, 2 Zákonníka práce. Bol názoru, že súd prvej inštancie nemohol preskúmať rozhodnutie zamestnávateľa, avšak dôsledne skúmal a posúdil všetky skutkové okolnosti, ktoré ku skončeniu pracovného pomeru z dôvodu nadbytočnosti predchádzali a pri hodnotení týchto okolností prihliadol aj na čl. 2 Zákonníka práce zakotvujúci pozitívny príkaz výkonu práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov. Súd prvej inštancie posúdením výpovede ako každého iného právneho úkonu skúmal, či je v rozpore so zákonom alebo aj v rozpore s dobrými mravmi a zistil, že účelom organizačnej zmeny bolo dosiahnuť to, aby osoba vykonávajúca doterajšie činnosti generálneho manažéra prešla z režimu pracovnoprávneho vzťahu pod režim obchodnoprávnej úpravy, ktorá je pre výkon práce menej priaznivá. V tomto postupe žalovaného odvolací súd videl rozpor s dobrými mravmi, tzv. zastretie alebo zastierací manéver, lebo osoba vykonávajúca úlohy generálneho manažéra tým stratila postavenie zamestnanca a aj ochranu

obyčajného zamestnanca, ktorú mu poskytoval Zákonník práce, pričom mal uzavretú riadnu pracovnú zmluvu, (a plnil aj žalobca pracovné úlohy pre celoslovenskú spoločnosť Prohokej). Uviedol, že súd prvej inštancie vysvetlil, prečo nevykonával dôkaz navrhnutý žalobcom ohľadne výšky vyplatených odmien a odvodov N. G., lebo toto smeruje k dokazovaniu výšky odmeny nového konateľa a bolo právne bezvýznamné pre spor. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 CSP.

3. Proti výroku I. a III. rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP, § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Namietal, že súdy oboch inštancií nevysvetlili, aký je obsah pojmu „dobré mravy“ v prejednávanej príhode a ako to zistili, teda sú ich rozhodnutia arbitrárne v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Uviedol, že odvolací súd odcitoval mnohú literatúru, avšak konkrétny obsah svojim úvahám neprepožičal. Bol názoru, že členom štatutárneho orgánu, ktorí zároveň nevykonávajú aj závislú prácu zákon žiadnu pracovnoprávnu ochranu neposkytuje, keď zákonodarca kogentne a v plnom rozsahu v Obchodnom zákonníku upravuje otázku vzniku a zániku funkcie členov štatutárnych orgánov, ich povinnosti a zodpovednosť, ktoré otázky v žiadnom prípade potom nemožno riešiť podľa Zákonníka práce, pričom v otázkach vzniku a zániku funkcie, povinností členov štatutárnych orgánov a nadväzujúcej zodpovednosti je Obchodný zákonník celkom jednoznačne kogentný, a teda žiadna zmluvná voľnosť, cez ktorú by bolo možné vziať nejaké prvky pracovného pomeru, práve v týchto otázkach nemá miesto. Účel organizačnej zmeny, ktorým sa žalovaný snažil dosiahnuť to, aby osoba vykonávajúca doterajšie činnosti generálneho manažéra prešla z režimu pracovnoprávnej úpravy vzťahov pod režim obchodnoprávnej úpravy, je celkom namieste a je snahou žalovaného o zosúladienie jeho činnosti s kogentnou právnou úpravou aj po formálnej stránke. Účel organizačnej zmeny je teda v súlade so zákonom, a nemôže byť preto v rozpore s nejasne formulovanými dobrými mravmi. Žalovaná spoločnosť pritom postupovala mimoriadne opatrne a šetriac záujmy žalobcu, keď s ním „pracovný pomer“ skončila podľa pravidiel Zákonníka práce - bolo prijaté rozhodnutie o organizačnej zmene, v dôsledku ktorého sa žalobca stal nadbytočným, bola mu doručená výpoveď, plynula výpovedná doba a v súvislosti so skončením „pracovného pomeru“ mu bolo vyplatené aj odstupné. Žalobcovi teda bola poskytnutá plná pracovnoprávna ochrana, hoci mu vôbec nepatrila. Uvedené súdy oboch inštancií vyhodnotili ako rozporné s dobrými mravmi a odvolací súd dokonca aj za zastretý právny úkon. Osoba vykonávajúca úlohy generálneho manažéra s úlohami, aké vykonával pre žalovaného žalobcu, nemá podľa zákona postavenie zamestnanca, a tým pádom ani ochranu, ktorú poskytuje Zákonník práce zamestnancom najmä v súvislosti so skončením jeho funkcie, ale má postavenie konateľa, s jasne definovanými povinnosťami a zodpovednosťou vyplývajúcimi z Obchodného zákonníka, ktorého funkcia vzniká a zaniká výlučne za podmienok zakotvených Obchodným zákonníkom. Nie je udržateľný záver, podľa ktorého spoločnosť musí ad infinitum „zamestnávať“ generálneho manažéra, ktorý v skutočnosti žiadnu závislú prácu nevykonáva, ale plní úlohy pri zriaďovaní záležitostí spoločnosti a vykonáva oprávnenia zamestnávateľa vo vzťahu k zamestnancom spoločnosti, a že obchodná spoločnosť nemôže výkonom týchto činností poveriť len konateľa, vo vzťahu ku ktorému sa nezastiera žiadna zodpovednosť pod rúskom pracovnoprávnej ochrany. Vystáva tak niekoľko podstatných právnych otázok, ktoré je potrebné vyriešiť v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP:

A „Môžu dobré mravy pôsobiť proti zákonnej úprave?“

B „Je organizačná zmena, v dôsledku ktorej sa činnosti formálne vykonávajú v „pracovnom pomere“, a ktoré nenapĺňajú pojem „závislej práce“, majú začať vykonávať v štandardnom obchodnom vzťahu s nezastretou zodpovednosťou konateľa, v rozpore s dobrými mravmi?“

C „Jedná sa o zastierací manéver v situácii, keď nepokryte v tomto smere bolo rozhodnutie o organizačnej zmene zo dňa 12. júna 2017 (v spise) aj odôvodnené („Organizačnú zmenu prijíma zamestnávateľ za účelom zvýšenia efektivity práce vyplývajúcej z optimalizácie pracovných miest a zníženia stavu zamestnancov. Dochádza k zmene v riadení spoločnosti v tom smere, že výkon riadenia spoločnosti do budúcnosti bude realizovať priamo konateľ/konatelia. V dôsledku prijatej zmeny sa zvýši právna zodpovednosť za vykonávané činnosti, čo je pre zamestnávateľa výhodnejšie“)“. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu vo výrokoch I. a III. zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zmení tak, že žalobu pre jej neplatnosť zamietne a žalovanému prizná nárok na náhradu trov celého konania vo výške 100 %.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd z dôvodu neprípustnosti dovolania, dovolanie žalovaného odmietol.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP), na to oprávnenými osobami, v neprospech ktorých vyznel napádaný rozsudok odvolacieho súdu i jemu predchádzajúci a ním potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie (§ 424 CSP), zastúpenými v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach §§ 420 a 421 CSP.

7. Podľa § 420 C.SP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak (o.i.) f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Pokiaľ dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolania z § 420 CSP, dovolací súd zdôrazňuje, že aj za účinnosti CSP je naďalej aktuálny právny názor, podľa ktorého prípustnosť dovolania nezakladá samo tvrdenie dovolateľa o existencii vady zmätočnosti, ale (až) zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

9. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces, b/ nesprávnosť procesného postupu súdu reprezentujúceho takýto zásah a c/ intenzita zásahu, ktorého dôsledkom je znemožnenie procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere, že už dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Súd sa z tohto dôvodu nemusí v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberať úplne všetkými dôvodmi a argumentami procesných strán; postačujúcim je, ak z odôvodnenia rozhodnutia sú zrejmé všetky skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie (II. ÚS 76/07).

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení (takých, od ktorých sa nemožno odchýliť), ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide, napr. o právo na verejné prejednanie sporu v prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie

zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom dene-gatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem zásadne nemožno vykladať extenzívne. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017).

13. Špecificky k námietke nedostatočného (podľa dovolateľa arbitrárneho) odôvodnenia napádaného rozsudku odvolacieho súdu je namieste uviesť, že v prejednávanej veci ale obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že by tu malo ísť o uvádzaný prípad nepreskúmateľnosti. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV.ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzujúcim rozsudkom súdu prvej inštancie vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odvolací súd sa totiž pri odôvodňovaní napádaného rozsudku neobmedzil na skrátenú formu odôvodnenia (napriek existencii takej možnosti, danej mu ustanovením § 387 ods. 2 CSP), ale pomerne dôkladne, zrozumiteľne a tiež objektívne presvedčivo a uspokojivo v súlade s ustanovením § 387 ods. 3 CSP zaujal stanoviská k všetkým relevantným odvolacím námietkam neskoršieho dovolateľa. To platilo ako vo vzťahu k argumentu, že súdy oboch inšancií vôbec nevysvetlili, aký je obsah pojmu „dobré mravy“ v prejednávanom prípade.

14. S existenciou vady nedostatočného odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, vytýkanej už odvolaním, sa pritom odvolací súd vysporiadal a spôsob, akým to urobil, možno označiť za korektný (bez možnosti mu čokoľvek v tomto smere vytknúť). Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP by preto v žiadnom prípade nešlo považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom (o aký prípad tu však ani podľa názoru dovolacieho súdu nešlo).

15. Nakoľko z doterajšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu nezakladá (bez ďalšieho) ani nevykonanie niektorého z navrhovaných dôkazov, prípadné nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov odvolacím súdom a ani prípadná neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nižších súdov, prípustnosť dovolania v prejednávanej veci z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP vyvodit' nešlo, zvlášť ak stále platí, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd a nedisponuje oprávnením dokazovať hmotnoprávne skutky - na čo slúži základné konanie a konanie na odvolacom súde. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (tu porovnaj I. ÚS 6/2018) a v rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, tieto vady ale dovolací súd v prejednávanej veci nezistil.

16. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzavrel, že žalovaný neopodstatnene namietal nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Dovolací súd preto

dovolanie žalovaného v tejto časti ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP zamietol.

17. Pokiaľ dovolateľ zastával názor o prípustnosti ním podaného dovolania aj podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP (v tomto prípade bez ohľadu na žalobcove dôvodne vytýkané kumulatívne uplatnenie a z povahy veci sa vzájomne vylučujúcich skutkových podstat nesprávneho právneho posúdenia veci a dôvodov prípustnosti dovolania, urobených súčasťou písmen a/ a b/ ustanovenia), k tomuto je žiadúce uviesť, že z pohľadu posudzovania prípustnosti dovolania jednotiacim prvkom pre dovolania podávané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci písmen a/ a b/ CSP (pre tvrdený odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, pre doterajšie neriešenie problému dovolacím súdom podľa písmena b/ rovnakého ustanovenia je to, že u otázky riešenej podľa dovolateľa odvolacím súdom nesprávne musí ísť o otázku právnu (questio iuris) a zároveň otázku pre rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodujúcu (teda takú, na ktorej určitom posúdení závisel celkom konkrétny spôsob rozhodnutia o odvolaní, kým pri inom jej posúdení by bol očakávateľným úplne iný výsledok odvolacieho konania). V prípade podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP pritom prípustnosť dovolania zakladá len existujúci odklon odvolacieho súdu pri riešení nastolenej otázky od už ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a v prípade podľa písmena b/ ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

20. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd uvádza nasledovné:

Pokiaľ ide o dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

21.1. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna, nie skutková otázka. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú, ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, ako aj o otázku procesnoprávnú, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení. Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

22. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

23. Nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu z hľadiska § 432 ods. 2 CSP s akcentom na konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, čo umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), alebo ktorá je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

24. Dovolateľ, zastúpený advokátom, v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b/

CSP uviedol nasledujúce právne otázky podľa neho doposiaľ neriešené dovolacím súdom:

A. Môžu dobré mravy pôsobiť proti zákonnej úprave?

B. Je organizačná zmena, v dôsledku ktorej sa činnosti formálne vykonávané v „pracovnom procese“, a ktoré nenapĺňajú pojem „závislej práce“, majú začať vykonávať v štandardnom obchodnom vzťahu s nezastretou zodpovednosťou konateľa, v rozpore s dobrými mravmi?

C. Jedná sa o zastierací manéver v situácii, keď nepokryte v tomto smere bolo rozhodnutie o organizačnej zmene zo dňa 12. júna 2017 (v spise) aj odôvodnené („Organizačnú zmenu prijíma zamestnávateľ za účelom zvýšenia efektivity práce vyplývajúcej z optimalizácie pracovných miest a zníženia stavu zamestnancov. Dochádza k zmene v riadení spoločnosti v tom smere, že výkon riadenia spoločnosti do budúcnosti bude realizovať priamo konateľ/konatelia. V dôsledku prijatej zmeny sa zvýši právna zodpovednosť za vykonávané činnosti, čo je pre zamestnávateľa výhodnejšie“? pričom uviedol, že správna odpoveď na všetky tri právne otázky je záporná.

Prvá zadefinovaná právna otázka, od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie vo veci samej bola vymedzená nasledovne: „A. Môžu dobré mravy pôsobiť proti zákonnej úprave?“

25. Dovolací súd sa v prvom rade zaoberal tým, či uvedená otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, nebola ešte dovolacím súdom riešená. Právne posúdenie, či konkrétna otázka už bola alebo nebola dovolacím súdom vyriešená, je totiž jadrom dovolacieho konania a je podstatná pre to, či najvyšší súd o dovolaní rozhodne meritorne alebo procesne. Predmetom konania je žalobcom uplatňované určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou, pričom odvolací súd ako aj súd prvej inštancie skúmali, či predmetná výpoveď nie je v rozpore so zákonom alebo aj v rozpore s dobrými mravmi. Po preskúmaní obsahu spisového materiálu dovolací súd dospel k záveru, že vymedzenú právnu otázku hmotného práva nastolenú dovolateľom možno pokladať za už vyriešenú, pretože touto otázkou sa zaoberali rozhodnutia ako napríklad (R 28/2009, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/33/2008, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/42/2010, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7MCdo 1/2010, uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 2Obdo/30/2018).

26. V týchto rozhodnutiach bolo skonštatované, že výpoveď daná zamestnávateľom je možná len z taxatívnych dôvodov uvedených v zákonníku práce (§ 61 ods. 2 Zákonníka práce). Tak ako každý iný právny úkon, aj výpoveď ako jednostranný právny úkon je neplatná, ak nemá všetky náležitosti právneho úkonu, t.j. keď je v rozpore so zákonom, obchádza zákon alebo je v rozpore s dobrými mravmi. Rozporom so zákonom alebo obchádzaním zákona sa rozumie nielen rozpor so Zákonníkom práce, ale aj rozpor s ustanoveniami o právnych úkonoch v zmysle Občianskeho zákonníka. Ak tento zákon (Zákonník práce) v prvej časti neustanovuje inak, vzťahuje sa na tieto právne vzťahy Občiansky zákonník (§ 1 ods. 2 Zákonníka práce). Z princípu subsidiarity vyplýva, že tam kde konkrétna právna úprava vo všeobecnej časti Zákonníka práce chýba, je potrebné použiť v plnej miere Občiansky zákonník. Tak tomu je v prípade neplatnosti pracovnoprávných právnych úkonov, ktorých osobitosti upravuje vo všeobecnej časti Zákonník práce (§ 17 a nasl.), avšak pre ktoré rovnako platia všeobecné princípy o neplatnosti právnych úkonov v zmysle Občianskeho zákonníka (napr. § 37, § 39). Výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi (§ 13 ods. 3 veta prvá Zákonníka práce). Neplatnou je preto aj výpoveď zamestnávateľa, ktorá je v rozpore s dobrými mravmi. Rozpor s dobrými mravmi predpokladá, že motívy výpovede nie sú v súlade so základnými zásadami právneho poriadku. Z uvedeného dôvodu sa dovolací súd stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, že Zákonník práce sankcionuje výpoveď neplatnosťou pre rozpor s dobrými mravmi. Odvolací súd sa správne zaoberal a skúmal motív výpovede žalovaného danej žalobcovi. Zisťovanie skutočného motívu k prijatiu organizačnej zmeny u žalovaného a skutočné dôvody pre výpoveď danú žalobcovi, môžu viesť k zisteniu, či tento jednostranný pracovnoprávny úkon je (nie je) v rozpore s dobrými mravmi.

26.1. Najvyšší súd dopĺňa, že preskúmanie výpovedného dôvodu podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce súdom sa musí sústreďiť na tri základné otázky, či ide o zmenu úloh zamestnávateľa, zmenu technického vybavenia alebo o iné organizačné zmeny, či sa stal zamestnanec nadbytočným a či

je daná príčinná súvislosť medzi nadbytočnosťou zamestnanca a organizačnými zmenami. Organizačné zmeny, nadbytočnosť zamestnanca, príčinnú súvislosť medzi organizačnými zmenami a počtom alebo štruktúrnym zložením zamestnancov zisťuje súd, pričom dokazovanie týchto skutočností postihuje zamestnávateľa. O rozhodnutie o organizačných zmenách ide iba vtedy, ak sledovalo zmenu úloh zamestnávateľa, technického vybavenia, zníženie počtu zamestnancov za účelom zvýšenia efektívnosti práce alebo inú organizačnú zmenu, pomocou ktorej zamestnávateľ chce regulovať počet svojich zamestnancov za účelom zvýšenia efektívnosti práce a ich profesijné alebo kvalifikačné zloženie tak, aby zamestnával iba taký počet zamestnancov a v takom profesijnom alebo kvalifikačnom zložení, aké zodpovedá jeho potrebám. V prípade, ak rozhodnutím zamestnávateľa alebo príslušného orgánu boli od počiatku sledované iné ciele a že zamestnávateľ alebo príslušný orgán iba predstieral prijatie organizačného opatrenia so zámerom zastrieť svoje skutočné zámery, nebol naplnený prvý z predpokladov výpovedného dôvodu, čo môže mať dopad na platnosť výpovede z hľadiska rešpektovania vysloveného právneho princípu o súlade (rozpore) pracovnoprávneho úkonu zamestnávateľa s dobrými mravmi. O organizačných zmenách, ako aj o výbere zamestnanca, ktorý je nadbytočný rozhoduje zamestnávateľ sám. Súd nemôže preskúmať rozhodnutie zamestnávateľa. Súd však dôsledne skúma a posudzuje všetky skutkové okolnosti, ktoré skončeniu pracovného pomeru z dôvodu nadbytočnosti predchádzali. Pri hodnotení týchto okolností prihliada aj na čl. 2 Zákonníka práce, zakotvujúci pozitívny príkaz výkonu práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov, ktorým je súlad s dobrými mravmi.

27. Predpoklad prípustnosti dovolania žalovaného spočíval v tom, že mala byť posúdená doteraz neriešená právna otázka, čiže bola vymedzená iba vo vzťahu k neexistujúcej judikatúre dovolacieho súdu. Tento predpoklad však v žiadnom prípade neobstál, teda nebol splnený zákonný predpoklad prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá nebola v rozhodovacej praxi vyriešená. Žalovaný preto neopodstatnene namietal, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

28. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd odmietol dovolanie žalovaného podľa § 447 písm. c/ CSP.

28.1. K otázkam B: „Je organizačná zmena, v dôsledku ktorej sa činnosti formálne vykonávané v „pracovnom procese“, a ktoré nenapĺňajú pojem „závislej práce“, majú začať vykonávať v štandardnom obchodnom vzťahu s nezastretou zodpovednosťou konateľa, v rozpore s dobrými mravmi? a C: „Jedná sa o zastierací manéver v situácii, keď nepokryte v tomto smere bolo rozhodnutie o organizačnej zmene zo dňa 12. júna 2017 (v spise) aj odôvodnené („Organizačnú zmenu prijíma zamestnávateľ za účelom zvýšenia efektivity práce vyplývajúcej z optimalizácie pracovných miest a zníženia stavu zamestnancov. Dochádza k zmene v riadení spoločnosti v tom smere, že výkon riadenia spoločnosti do budúcnosti bude realizovať priamo konateľ/konatelia. V dôsledku prijatej zmeny sa zvýši právna zodpovednosť za vykonávané činnosti, čo je pre zamestnávateľa výhodnejšie?“ dovolací súd uvádza, že pokiaľ sa dovolateľ nestotožnil s posúdením odvolacieho súdu (aj okresného súdu), vyjadril tým svoj zásadný nesúhlas s právnym názorom odvolacieho súdu (ako aj súdu prvej inštancie).

28.2. Uvedený záver súdov nižších inštancií bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k právnemu záveru a prijatiu ich rozhodnutia o určení, že výpoveď z pracovného pomeru daná žalovaným žalobcovi listom zo dňa 19. júna 2017 je neplatná. Pokiaľ teda dovolateľ namietal nesprávnosť skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov odvolacím súdom (aj súdom prvej inštancie); touto nesprávnosťou však nie je možné odôvodniť dovolanie, ktorého prípustnosť dovolateľ vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, či sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia, prípadne kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní žalobného nároku, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 CSP a § 432 ods. 2 CSP (m. m. 3Cdo/28/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/50/2017, 8Cdo/78/2017). Je potrebné si uvedomiť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie „ďalšie

odvolanie“ (porovnaj sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako ďalší „odvolací súd“, resp. súd, ktorý by mohol a mal posúdiť všetko, čím sa zaoberali súdy oboch inštancií; nemôže preto posudzovať všetky otázky, ktoré pred ním riešili tieto súdy (inak by sa stieral rozdiel medzi prvoinštančným, odvolacím a dovolacím konaním). Treba tiež zdôrazniť, že dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 421 ods. 1 CSP) nie je možné interpretovať a uplatňovať rovnako, ako odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ CSP (porovnaj sp. zn. 8Cdo/140/2018, 8Cdo/157/2018).

29. Uvedený záver súdov nižších inštancií bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k právnomu záveru a prijatiu ich rozhodnutia, že výpoveď z pracovného pomeru daná žalovaným žalobcovi listom zo dňa 19.06.2017 je neplatná. Dovolací súd uzatvára, že žalovaný postavil dovolanie na otázkach B a C ktoré sú otázkou skutkovou, nie relevantnou právnou otázkou v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Predložením svojho názoru na skutkový stav, ktorý považoval za dôležitý pre rozhodnutie, dovolateľ nesmeruje proti právnomu posúdeniu veci, ale proti skutkovým zisteniam.

30. Dovolací súd uzatvára, že dovolanie žalovaného v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f/ CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné a v časti namietajúcej nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolací dôvod /A/ odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP a dovolacie dôvody /B a C/ neboli vymedzené spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 431 až 435 CSP. Vzhľadom na uvedené dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

31. Žalobca bol v dovolacom konaní úspešný, preto mu dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

32. Tento rozsudok prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.